

**33 Το Greek Crisis Multilingual Term Project (GCMTP):
Ζητήματα ετερογένειας, διαθεματικότητας και απόδοσης
για τα ζεύγη γλωσσών ελληνικά-γερμανικά και ελληνικά-γαλλικά**

Olaf Immanuel Seel, Μαβίνα Πανταζάρα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφουμε τις γενικές αρχές συγκρότησης του GCMTP, ενός πολύγλωσσου γλωσσαρίου όρων που σχετίζονται με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, και αναλύουμε ειδικότερα ζητήματα που αφορούν τη διαθεματικότητα του ορολογίου, τον σχηματισμό των όρων στα ελληνικά, καθώς και την αναζήτηση των μεταφραστικών τους ισοδύναμων στις άλλες γλώσσες, εστιάζοντας στα ζεύγη γλωσσών ελληνικά-γερμανικά και ελληνικά-γαλλικά.

**The Greek Crisis Multilingual Term Project (GCMTP):
Issues of heterogeneity, subject field diversity and equivalence
for the Greek-German and the Greek-French language pairs**

Olaf Immanuel Seel, Mavina Pantazara

ABSTRACT

This presentation deals, first of all, with the general principles that underlie the GCMTP, a term base of the world economic crisis with a focus on Greece. Furthermore, it focuses on issues that derive from the linguistic heterogeneity and the subject field diversity of the term base, as well as the term formation in Greek. Finally, and on the basis of the language pairs Greek-German and Greek-French, it illuminates the translational equivalents of the terms under discussion.

0. Εισαγωγή

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει εμπλουτίσει την ειδική αλλά και την καθημερινή επικοινωνία με πλήθος όρων και νεολογισμών σε όλες τις γλώσσες. Προκειμένου να επιτευχθεί η απρόσκοπτη και αναμφίσημη τόσο ενδογλωσσική όσο και διαγλωσσική επικοινωνία, θεωρείται επιβεβλημένη η καταγραφή των όρων σε κάθε γλώσσα, ο προσδιορισμός της έννοιας που κατασημαίνουν, η περιγραφή της χρήσης τους στον λόγο και η αναζήτηση των μεταφραστικών τους ισοδύναμων στις όποιες γλώσσες-στόχους.

Με βάση τα παραπάνω, στο πλαίσιο του μαθήματος ορολογίας του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) «Μετάφραση-Μεταφρασεολογία» του ΕΚΠΑ (2011-2013), στο τμήμα της γερμανικής κατεύθυνσης, ξεκινήσαμε τη συστηματική συλλογή και καταγραφή των όρων της οικονομικής κρίσης που αφορούν την Ελλάδα, τόσο στα ελληνικά όσο και στα γερμανικά. Σταδιακά, προστέθηκαν και άλλες γλώσσες. Καρπός αυτής της ομαδικής προσπάθειας είναι ένα πολύγλωσσο γλωσσάριο με τον τίτλο «The Greek Crisis Multilingual Term Project» (εφεξής GCMTP), το οποίο περιλαμβάνει συνολικά επτά γλώσσες: ελληνική, γερμανική, αγγλική, γαλλική, ιταλική, ισπανική και τουρκική.

Στόχος της μελέτης είναι να περιγραφούν και να αναλυθούν ζητήματα που αφορούν τη διαθεματικότητα του σχετικού ορολογίου, τον γλωσσικό σχηματισμό των όρων στα ελληνικά και την ανεύρεση των μεταφραστικών τους ισοδύναμων στα γερμανικά και στα γαλλικά.

1. Θεωρητικό πλαίσιο

Η προσέγγισή μας στηρίζεται στη λεξικογραφική λειτουργική θεωρία (βλ. [1, 2]) σχετικά με τον σχεδιασμό και την εκπόνηση εξειδικευμένων λεξικογραφικών έργων (ορολογικά λεξικά, γλωσσάρια κτλ.), σύμφωνα με την οποία, βασική αρχή του σχεδιασμού είναι ο σαφής προσδιορισμός του στόχου τους. Ο στόχος ενός λεξικού απορρέει από τις ανάγκες των χρηστών στους οποίους απευθύνεται, οι οποίες προσδιορίζονται τόσο σε σχέση με το προφίλ των χρηστών (π.χ. γλωσσική επάρκεια, γνώση του θεματικού πεδίου, μεταφραστική ικανότητα, γενικότερες γνώσεις κτλ.) όσο και με τη συγκεκριμένη κατάσταση χρήσης του λεξικού: γνωσιακή (δηλ. να αυξήσει κανείς τις γνώσεις του πάνω σε ένα θέμα ή μία ειδική γλώσσα) ή επικοινωνιακή (δηλ. να επιλύσει κανείς ένα συγκεκριμένο πρόβλημα ή να επιτελέσει κάποιο συγκεκριμένο έργο, π.χ. πρόσληψη, παραγωγή, μετάφραση). Έτσι, οι συγκεκριμένες ανάγκες που διαμορφώνει ένας συγκεκριμένος τύπος χρήστη σε συγκεκριμένες καταστάσεις χρήσης καθορίζουν την επιλογή των δεδομένων, τον τρόπο πρόσβασης σε αυτά και τον συνολικό σχεδιασμό ενός λεξικού.

Βασικός στόχος του εγχειρήματός μας ήταν να δημιουργηθεί πρωτίστως ένα χρηστικό εργαλείο για ελληνόφωνους μεταφραστές και διερμηνείς, επαγγελματίες ή σπουδαστές. Παράλληλα, θα μπορούσε να αποτελέσει έναν χρήσιμο οδηγό για σπουδαστές άλλων κλάδων (π.χ. οικονομικών, πολιτικών και άλλων συναφών επιστημών), ή ακόμα και για το μέσο ελληνόφωνο κοινό που ενδιαφέρεται για το εν λόγω θέμα. Για τον λόγο αυτό, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε ένα γλωσσάριο, δηλαδή ένα λεξικογραφικό έργο που «περιέχει κατάλογο κατασημάνσεων από ένα θεματικό πεδίο μαζί με ισοδύναμα σε μία ή

περισσότερες γλώσσες» [3, σ. 14]. Τέλος, αποφασίστηκε το συγκεκριμένο πόνημα να είναι ηλεκτρονικό και μάλιστα διαδικτυακό¹ ως προς τη μορφή και τον τρόπο πρόσβασης, ώστε να δίνεται η δυνατότητα πολλαπλής κατευθυντικότητας, αφού καθεμία από τις προαναφερθείσες γλώσσες θα αποτελεί γλώσσα αφετηρίας με τις υπόλοιπες έξι ως γλώσσες άφιξης.

2. Συλλογή του ορολογικού υλικού

Η αναζήτηση και συλλογή των όρων ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2011 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2013. Η έρευνα επικεντρώθηκε πρωτίστως σε πηγές στην ελληνική γλώσσα, δευτερευόντως δε και στη γερμανική καθώς το εγχείρημα ξεκίνησε στο πλαίσιο του μαθήματος ορολογίας της γερμανικής κατεύθυνσης του ΔΠΜΣ. Η συγκέντρωση και επιλογή των όρων βασίστηκε στην επισκόπηση υλικού το οποίο περιλάμβανε τόσο πρωτογενείς (άρθρα, κείμενα, βιβλία) όσο και δευτερογενείς πηγές (λεξικά, γλωσσάρια, έργα αναφοράς). Η επιλογή των πηγών πραγματοποιήθηκε με βάση τρία κριτήρια: αξιοπιστία πηγής, πρόσφατη δημοσίευση, θεματική συνάφεια (οικονομική κρίση στην Ελλάδα).

Συγκεκριμένα αποδελτιώσαμε ειδησεογραφικά κείμενα, έντυπο και ηλεκτρονικό, οικονομικό και πολιτικό τύπο στην ελληνική² και στη γερμανική³, τις ηλεκτρονικές σελίδες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και τα κείμενα των δύο μνημονίων για την Ελλάδα και των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων που έχουν ψηφιστεί και είναι προσβάσιμα στο Διαδίκτυο.

Πιο δυσεύρετες είναι οι δευτερογενείς εξειδικευμένες πηγές, κυρίως έντυπες, για την ελληνική γλώσσα εν γένει. Όσον αφορά τους δίγλωσσους πόρους, αυτοί περιορίζονται σχεδόν αποκλειστικά στο ζεύγος γλωσσών αγγλικά-ελληνικά. Εξάλλου, το ίδιο το θεματικό πεδίο που πραγματευόμαστε συνιστά μία επιπλέον πηγή δυσκολίας λόγω του νεοσύστατου και νεολογικού του χαρακτήρα. Πολλά είναι βεβαίως τα σχετικά με την κρίση γλωσσάρια και λεξιλόγια που υπάρχουν διαθέσιμα στο Διαδίκτυο, συχνά από έγκυρες πηγές (π.χ. Financial Times⁴), κυρίως όμως στην αγγλική γλώσσα. Κατά συνέπεια, βασιστήκαμε περισσότερο σε

¹ Η ακριβής ηλεκτρονική διεύθυνση θα ανακοινωθεί σύντομα.

² Ενδεικτικά: naftemporiki.gr, capital.gr, imerisia.gr, kathimerini.gr, euro2day.gr, news.pathfinder.gr, cebil.gr, inews.gr, reporter.gr, eidhseis-shmera.gr, zougla.gr, inout.gr, in.gr, skai.gr, nooz.gr

³ Ενδεικτικά: www.rp-online.de, spiegel.de, dw.de, faz.net, berliner-zeitung.de, gevestor.de, handelsblatt.com, trading-house.net, tagesspiegel.de, eu-infothek.com, focus.de, ad-hoc-news.de, bmf.gv.at, readers-edition.de, derstandard.at, heute.de

⁴ Financial Times Lexicon: <http://lexicon.ft.com/>

πηγές της ΕΕ, όπως η πολυγλωσσική βάση ΙΑΤΕ⁵ ή τα γλωσσάρια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁶ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁷. Οι λόγοι για τους οποίους ανατρέξαμε στην ΙΑΤΕ είναι, εν πολλοίς, προφανείς: αφενός το GCMTP αφορά την ευρωπαϊκή κατάσταση και ειδικότερα την Ελλάδα, και αφετέρου η ΙΑΤΕ περιλαμβάνει τις έξι από τις επτά γλώσσες που εξετάζουμε (πλην της τουρκικής). Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι σημαντική πηγή αποτέλεσε και το βιβλίο του γνωστού οικονομολόγου Γ. Βαρουφάκη «Κρίσης Λεξιλόγιο» (2011)⁸, το οποίο, χωρίς να αποτελεί ένα κατεχοχόν λεξικογραφικό έργο και χωρίς να περιορίζεται αποκλειστικά στην ελληνική κρίση, ωστόσο προσφέρει περιγραφές/ορισμούς για ένα σύνολο 140 όρων με την απόδοσή τους στην αγγλική.

3. Σύσταση του ορολογίου

Το ορολόγιο που καταρτίστηκε απαρτίζεται μέχρι στιγμής από 764 όρους, ενώ παραμένει ανοιχτό για περαιτέρω διεύρυνση, αφού δημιουργούνται συνεχώς νέοι όροι. Πρόκειται για όρους που προέρχονται από ποικίλα θεματικά πεδία και υποπεδία (π.χ. οικονομικούς, χρηματοπιστωτικούς, δημοσιονομικούς, πολιτικούς κτλ.), καθώς μία βασική ιδιαιτερότητα του ορολογίου της κρίσης είναι η διαθεματικότητα. Εξάλλου, «τα σύνορα ενός θεματικού πεδίου καθορίζονται σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό» [3, σ. 3] και σκοπός μας, όπως προαναφέρθηκε, είναι η δημιουργία ενός χρηστικού, και άρα όσο το δυνατόν πληρέστερου, εργαλείου για μεταφραστές. Για τον καθορισμό των επιμέρους θεματικών πεδίων που αποδόθηκαν στους όρους του GCMTP βασιστήκαμε στην ΙΑΤΕ, η οποία χρησιμοποιεί τα 21 γενικά θεματικά πεδία του EuroVoc και τα υποπεδία τους⁹. Για τους όρους που δεν απαντούν στην ΙΑΤΕ, η απόδοση θεματικού πεδίου έγινε προς το παρόν διαισθητικά, ενώ εκκρεμεί η επιβεβαίωσή τους σε συνεργασία με ειδικούς του γνωστικού τομέα.

Τα έντεκα (11) θεματικά πεδία που περιλαμβάνει συνολικά το GCMTP απεικονίζονται γραφικά στο παρακάτω διάγραμμα, όπου παριστάνεται τόσο η απόλυτη κατανομή όσο και η ποσοστιαία κατανομή των όρων επί του συνόλου του ορολογίου, κατά φθίνουσα σειρά:

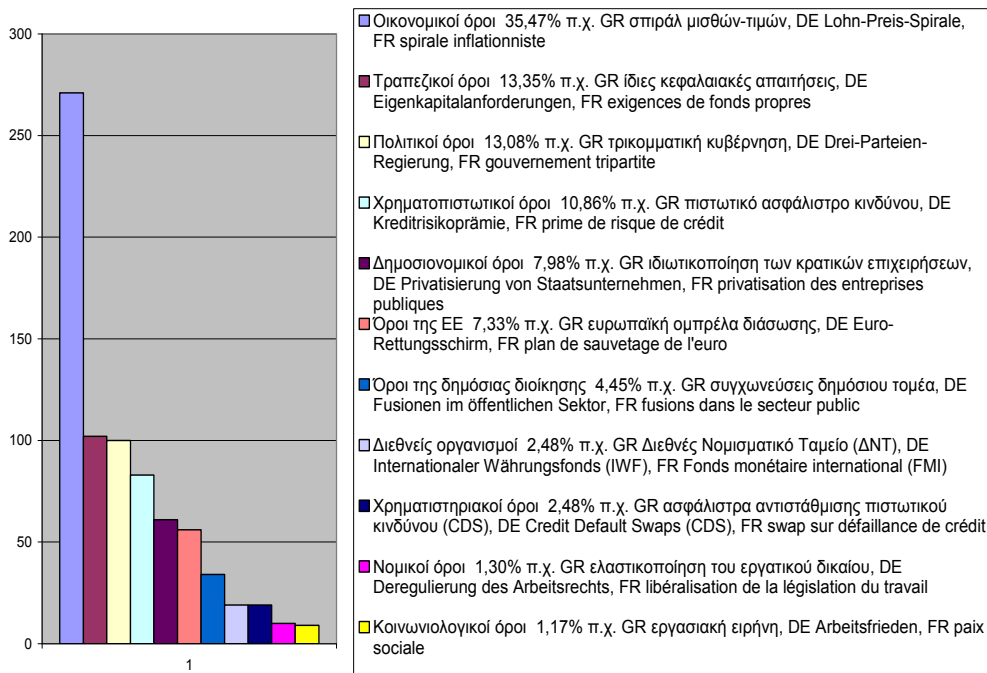
⁵ ΙΑΤΕ, πολυγλωσσική βάση όρων της ΕΕ: <http://iate.europa.eu/>

⁶ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ετήσια έκθεση 2010: <http://www.ecb.eu/pub/pdf/annrep/ar2010el.pdf>

⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γλωσσάριο χρηματοπιστωτικών όρων (Η ορολογία της κρίσης, Η γλώσσα του χρήματος): <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20100414FCS72750+0+DOC+XML+V0//EL> (τελευταία ενημέρωση: 27-5-2010)

⁸ Βαρουφάκης, Γ., *Κρίσης Λεξιλόγιο*, Ποταμός, 2011.

⁹ EuroVoc, πολύγλωσσος θησαυρός της ΕΕ: <http://eurovoc.europa.eu/drupal/?q=el/navigation&cl=el>

4. Σχηματισμός και προέλευση των ελληνικών όρων

Ο κύριος τομέας διαφοροποίησης της ειδικής γλώσσας από το γενικό γλωσσικό σύστημα είναι το λεξιλόγιο. Ως προς τον σχηματισμό τους, οι όροι δεν παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες σε σχέση με τις λέξεις του γενικού λεξιλογίου, ωστόσο παρατηρείται μεγαλύτερη συχνότητα στην εμφάνιση συγκεκριμένων σχηματισμών (π.χ. ακρώνυμα, λόγια στοιχεία, πολυλεκτικές λεξικές μονάδες) ή συγκεκριμένων στοιχείων ανάλογα με το θεματικό πεδίο (π.χ. αλφαριθμητικά στοιχεία στο λεξιλόγιο της χημείας) [4, 5]. Συγκεκριμένα, οι ελληνικοί όροι της κρίσης είναι είτε μονολεκτικοί (απλοί ή σύμπλοκοι) είτε πολυλεκτικοί (με πιθανή συντομομορφή, π.χ. ακρώνυμο), όπως στα παραδείγματα:

Μονολεκτικοί όροι (παραγωγή, σύνθεση)	τροϊκανός (<Τρόικα), μνημονιακός (<μνημόνιο), αντι-μνημονιακός, αποπληθωρισμός, τιλοποίηση, ανακεφαλοποίηση, πτωχο-τραπεζοκρατία, νεοάστεγος, ευρωμόλογο
Πολυλεκτικοί όροι	πιστωτική ασφυξία, πολιτική λιτότητας, ενιαίος φόρος ακινήτων, εφεδρεία δημόσιων υπαλλήλων, έξοδος από την ευρωζώνη, κίνημα «Δεν Πληρώνω», Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), Τοπική Εναλλακτική Μονάδα (ΤΕΜ), Έκτατο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών (ΕΕΤΗΔΕ)

Ως προς την προέλευσή τους, οι ελληνικοί όροι της κρίσης, έτσι όπως τους καταγράψαμε στο GCMTP, διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (α) όρους που ανήκουν στο ευρύτερο θεματικό πεδίο των οικονομικών και προϋπήρχαν της κρίσης, άρα έχουν σε έναν ορισμένο βαθμό παγιωθεί, αν και τώρα χρησιμοποιούνται με μεγαλύτερη συχνότητα στα εξειδικευμένα (και όχι μόνο) κείμενα (π.χ. *ομόλογο*, *δημοσιονομικό έλλειμμα*, *συναλλαγματικά αποθέματα*, *χρηματοπιστωτικό ίδρυμα*), (β) νεολογισμούς (νεοόρους ή νεώνυμα)¹⁰ που δημιουργήθηκαν κατά την τελευταία τετραετία και που συνοψίζονται στις παρακάτω κατηγορίες (βλ. και [6]):

1) άμεσα δάνεια από την αγγλική: (α) μονολεκτικοί όροι (*spread*, *swap*), (β) πολυλεκτικοί όροι (*credit crunch*, *credit default swap*), (γ) συμμείγματα και ακρώνυμα (*Grexit* <*Greek exit*, *PSI* <*Private Sector Involvement*, *PIGS*¹¹ <*Portugal, Italy, Greece, Spain*). Σπάνια τα άμεσα δάνεια μεταγράφονται με ελληνικούς χαρακτήρες (π.χ. *σπρεντ* <*spread*).

2) έμμεσα ή μεταφραστικά δάνεια από την αγγλική: *επιμήκυνση (του χρέους)* (<*debt rescheduling*), *αναδιάρθρωση (του χρέους)* (<*debt restructuring*), *ανακεφαλαιοποίηση* (<*recapitalization*), *τεστ αντοχής* (<*stress test*). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα μεταφραστικά δάνεια που αποδίδουν τις χαρακτηριστικές μεταφορές της οικονομικής γλώσσας και που δημιουργήθηκαν αρχικά στην αγγλική για να μεταφερθούν στη συνέχεια σε πολλές άλλες γλώσσες: *κούρεμα (του χρέους)* (<*haircut*), *φούσκα των ακινήτων* (<*real estate bubble*), *τοξικά ομόλογα* (<*toxic bonds*), *πάγωμα προσλήψεων* (<*hiring freeze*), *πιστωτική ασφυξία* (<*Credit crunch*), εκ των οποίων κάποιες είναι εντελώς αδιαφανείς σε κάποιον μη ειδικό όπως π.χ. *αγορά αρκούδων* (<*bear market*), *γκελ της νεκρής γάτας* (<*Dead Cat Bounce*).

3) λέξεις της γενικής γλώσσας που μεταφέρθηκαν στο ειδικό λεξιλόγιο (φαινόμενο της οροποίησης) (π.χ. *δόση (πακέτου στήριξης)*, *Αγανακτισμένοι*) ή που απαντούν σε νέες συνάψεις, ενίοτε υφολογικά μαρκαρισμένες και συναισθηματικά φορτισμένες (π.χ. *το χαρατσι της ΔΕΗ*).

4) νεολογικοί σχηματισμοί (π.χ. *πακέτο μέτρων*, *τριομματική κυβέρνηση*, *νεοάστεγος*, *συνταξιούχος φάντασμα*) ή και άπαξ νεολογισμοί (π.χ. *πτωχο-τραπεζοκρατία/ bankruptocracy*, βλ. Βαρουφάκης).

¹⁰ Οι διεθνώς τυποποιημένες διαγλωσσικές αρχές σχηματισμού όρων (κατά ISO) είναι: Διαφάνεια, Συνέπεια, Γλωσσική καταλληλότητα, Γλωσσική οικονομία, Παραγωγικότητα και συνθετικότητα, Γλωσσική ορθότητα, Γλωσσική εντοπιότητα (βλ. [7]).

¹¹ Πρόκειται για μειωτικό λογοπαίγνιο (λόγω της ομωνυμίας του με τη λέξη *rigs* «γουρούνια») και αναφέρεται στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου.

5. Μεταφραστικά ισοδύναμα

Η αναζήτηση και συλλογή των μεταφραστικά ισοδύναμων όρων¹² στη γερμανική και στη γαλλική πραγματοποιήθηκε με γλώσσα αφετηρίας την ελληνική, περνώντας όμως αναγκαστικά και από την αγγλική, η οποία παραμένει κυρίαρχη γλώσσα στον τομέα των οικονομικών. Όπως διαπιστώνουμε, η κάθε γλώσσα-στόχος, γερμανική ή γαλλική, αντιμετωπίζει με τους δικούς της μηχανισμούς το θέμα της απόδοσης των όρων της κρίσης. Ο κυριότερος μηχανισμός είναι αυτός του δανεισμού, είτε άμεσου είτε έμμεσου. Ως προς την εσωτερική δομή σχηματισμού, οι όροι μπορεί να περιέχουν αγγλικά οροστοιχεία, κύρια ονόματα ή διεθνή συμφύματα. Ενδεικτικά, καταγράψαμε τις ακόλουθες περιπτώσεις:

1) άμεσα δάνεια από την αγγλική (συνήθως σε όλες τις γλώσσες)¹³: GR, DE, FR *spread, hedge funds, swaps, swap-party, PSI, Transparency International (TI)*

2) έμμεσα ή μεταφραστικά δάνεια από την αγγλική: GR *κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου*, DE *Hedgafond*, FR *fonds spéculatifs* (< EN *hedge funds*)

3) έμμεσα ή μεταφραστικά δάνεια που αποδίδουν μεταφορές με προέλευση: (α) από την αγγλική: GR *σκιάδες τραπεζικό σύστημα*, DE *Schattenbanksystem*, FR *système bancaire de l'ombre* (< EN *shadow banking system*), (β) από την ελληνική: GR *συνταξιούχος φάντασμα*, DE *Phantomrentner*, FR *retraité fantôme* (πρβλ. EN *phantom pensioner*)

4) όροι που περιέχουν αγγλικά οροστοιχεία: (1) GR *κανόνας του «no bail-out»*, DE *'No-bailout-Klausel'*, FR *règle du 'no bail-out'*, (2) GR *dumping μισθών*, DE *Lohndumping*, FR *dumping des salaires*

5) όροι που περιέχουν κύρια ονόματα: (1) GR *Σύστημα Ponzi*, DE *Ponzi-Spiel*, FR *chaîne de Ponzi*, (2) GR *σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Μπρέττον Γουντς*, DE *Bretton-Woods-System*, FR *système de Bretton Woods*

6) όροι που περιέχουν διεθνή συμφύματα (π.χ. *ευρω-/euro-*): (1) GR *ευρωομόλογο*, DE *Euro-Anleihe*, FR *euro-obligation*, (2) GR *ευρωσκεπτικισμός*, DE *Euroskepsis*, FR *euroscpticisme*

7) όροι που έχουν μεταγραφεί (η μεταγραφή με λατινικούς χαρακτήρες περιορίζεται στους πολιτισμικά μαρκαρισμένους όρους που αφορούν την Ελλάδα): (1) GR *Αγανακτισμένοι*, DE,

¹² Για τον προβληματισμό περί ισοδυναμίας ή σύγκλισης στη μετάφραση οικονομικών κειμένων, βλ. [8, σ. 22].

¹³ Για το ιδιαίτερος εκτεταμένο φαινόμενο της διεθνοποίησης των οικονομικών όρων, βλ. [8, 9].

FR ‘*Aganaktismenoi*’ (πρβλ. *Indignados* στην Ισπανία), (2) GR *φακελάκι*, DE ‘*Fakelaki*’, FR ‘*fakelaki*’.

Μελετώντας τα κείμενα στις διάφορες γλώσσες, παρατηρούμε συχνά την ταυτόχρονη ή παράλληλη χρήση δύο ισοδύναμων όρων μέσα στο ίδιο κείμενο ή ακόμα και μεικτές τεχνικές απόδοσης των όρων, όπως για παράδειγμα συνδυασμό μεταγραφής και επεξήγησης: GR *χαράτσι*, DE ‘*Charatsi*’ (*außerordentliche Sonderabgabe auf elektrifizierte bebauten Flächen*), FR ‘*charatsi*’ (*taxe immobilière intégrée aux factures d’électricité*).

Όπως αναφέρει η Κόβορ [10], μελετώντας το λεξιλόγιο της κρίσης στα γαλλικά, στις αρχές της κρίσης (2007-2008) στα άρθρα του γαλλικού τύπου για το ευρύ κοινό εμφανίζονταν οι αγγλικοί όροι άλλοτε ως παράθεση δίπλα στον γαλλικό όρο, άλλοτε μέσα σε εισαγωγικά ή μέσα σε παρένθεση, ενώ πολλές φορές συνοδεύονταν από επεξήγηση ή ορισμό για διευκόλυνση της κατανόησής του από τους μη μνημένους αναγνώστες. Σταδιακά αυξάνεται η παγίωση των γαλλικών όρων και υποχωρεί η συνεμφάνισή τους με τους αντίστοιχους αγγλικούς.

Σε αντίθεση με τη γαλλική, στον γερμανόφωνο ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο παρατηρείται από την αρχή της κρίσης η χρήση των σχετικών ειδικών όρων είτε αποκλειστικά στη γερμανική είτε αποκλειστικά στην αγγλική. Και στις δύο περιπτώσεις, οι όποιες επεξηγήσεις των όρων δεν είναι συχνές. Μόνο όταν πρόκειται για ιδιαίτερα εξειδικευμένους τεχνικούς όρους της οικονομίας (λ.χ. *Bail-in-Instrument*), τότε απαντάται συχνά και μια περιφραστική επεξήγηση του όρου, ενσωματωμένη μέσα στο κείμενο. Πέραν τούτου, ιδιαίτερα συχνή είναι στη γερμανική η παράθεση του ακρωνύμιου σε παρένθεση μετά από την ολόγραφη αναφορά του όρου (λ.χ. *Internationaler Währungsfond (IWF)*).

6. Συνώνυμοι όροι

Οι ραγδαίες σήμερα εξελίξεις στον χώρο της οικονομίας και η διαρκής δημιουργία νέων όρων, καθώς και η διαθεματικότητα του οικείου πεδίου δυσχεραίνουν την τυποποίηση των όρων που μελετούμε, με αποτέλεσμα συχνά να υπάρχουν πολλαπλές λεξικές μορφές για την κατασήμευση της ίδιας έννοιας σε κάθε γλώσσα (ελληνικά, γαλλικά, γερμανικά). Για λόγους πληρότητας του GCMTP θεωρήθηκε απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλοι οι αποδεκτοί συνώνυμοι όροι, οι οποίοι ενδέχεται, ωστόσο, να διαφέρουν ως προς την προέλευση, χρήση, συχνότητα, μορφή και βαθμό παγίωσης. Έτσι, κωδικοποιήθηκαν περιπτώσεις συνωνυμίας όπως:

1) συνώνυμοι όροι εκ των οποίων ο ένας αποτελεί άμεσο δάνειο από την αγγλική: GR *επισφαλές ομόλογο με υψηλή απόδοση / junk bond*, DE *Schrottanleihe / junk bond*, FR *obligation pourrie / junk bond*

2) συνώνυμοι όροι εκ των οποίων ο ένας είναι το αγγλικό ακρώνυμο: GR *Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για την Ελλάδα* ή/και *HFSF*, DE *Griechischer Stabilitätsfond* ή/και *HFSF*, FR *Fonds hellénique de stabilité financière (FHSF)* ή/και *HFSF* (< EN *Hellenic Financial Stability Fund (HFSF)*). Αξίζει να σημειωθεί ότι το αγγλικό ακρώνυμο συχνά συνεμφανίζεται ως παράθεση δίπλα στον ισοδύναμο όρο στην εκάστοτε γλώσσα.

3) συνώνυμοι όροι οι οποίοι αποτελούν εναλλακτικές αποδόσεις του πρωτότυπου αγγλικού όρου σε μία γλώσσα, με διαφορετικό πολλές φορές βαθμό παγίωσης: GR *δυσλειτουργία της αγοράς / αποτυχία της αγοράς / ανεπάρκεια της αγοράς*, DE *Marktversagen / Fehlfunktion des Marktes*, FR *défaillance du marché / dysfonctionnement du marché / mauvais fonctionnement du marché / carence du marché / inefficacité du marché* (πρβλ. EN *market failure*) (δηλ. ένας όρος στα αγγλικά, τρεις στα ελληνικά, δύο στα γερμανικά, πέντε στα γαλλικά).

4) εμφάνιση περισσότερων της μίας αποδόσεων που μπορεί να διαφέρουν ως προς το ύψος (επίσημη/ανεπίσημη κατασήμανση της ίδιας έννοιας) και ως προς την εννοιακή διαφάνεια (διαφανής/αδιαφανής όρος), π.χ. GR *Έκτατο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών (Ε.Ε.Τ.Η.Δ.Ε.) / «χαράτσι»*. Συχνά, παρατηρείται συμμετρία μεταξύ των γλωσσών όταν ο πιο εξειδικευμένος και εννοιακά αδιαφανής όρος αποτελεί μεταφραστικό δάνειο από την αγγλική: GR *καθοδική πορεία του χρηματιστηρίου / αγορά αρκούδων*, DE *Abwärtstrend an der Börse / Bärenmarkt*, FR *marché baissier / marché de l'ours* (πρβλ. EN *bear market*).

7. Συμπεράσματα

Με βάση τη μελέτη των όρων της οικονομικής κρίσης σε τρεις γλώσσες (ελληνική-γερμανική-γαλλική), συμπεραίνουμε ότι τα κύρια χαρακτηριστικά είναι ο διαρκής εμπλουτισμός του ορολογίου με τη δημιουργία νεολογισμών, η διεθνοποίηση όρων που προέρχονται κυρίως από την αγγλική, καθώς και η έλλειψη παγίωσης και τυποποίησης, λόγω των γρήγορων εξελίξεων και της διαθεματικότητας του πεδίου. Στόχος μας είναι η συστηματική και λεπτομερής συλλογή των όρων αυτών καταρτίζοντας έτσι έναν όσο το δυνατόν πληρέστερο κατάλογο όρων για την ελληνική γλώσσα μαζί με τα μεταφραστικά τους ισοδύναμα σε συνολικά έξι γλώσσες προκειμένου να αποτελέσει ένα πολύγλωσσο χρηστικό εργαλείο για μεταφραστές.

Βιβλιογραφία

[1] Bergenholtz, H. & S. Nielsen, "Subject-field components as integrated parts of LSP dictionaries". In: *Terminology* 12:2, 2006, pp. 281-303.

[2] Bergenholtz, H. & S. Tarp, "LSP Lexicography or terminography? The lexicographer's

point of view». In: Pedro A. Fuertes-Olivera (eds), *Specialised dictionaries for learners*, Berlin/NewYork: de Gruyter, 2010, pp. 27-37.

[3] ΕΛΟΤ 561-1:2006, *Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή*. Αντίστοιχο του ISO 1087-1:2000, *Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application*.

[4] Cabré, M. T., *La terminologie – Théorie, méthode et applications*, Les Presses de l'Université d'Ottawa et Armand Colin, 1998.

[5] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (1994), *Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής: Άμεσα δάνεια από τη γαλλική και αγγλοαμερικανική: μορφοφωνολογική ανάλυση*, Θεσσαλονίκη.

[6] Anastassiadis-Symeonidis, A. & G. Nikolaou, « La langue grecque et la crise économique : comment le vocabulaire financier a pénétré dans le vocabulaire général », ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο: *La néologie entre monolinguisme et plurilinguisme : aspects théoriques et appliqués*, Τύνιδα, 18-19 Οκτωβρίου 2012 (υπό έκδοση).

[7] ΕΛΟΤ 402:2010, *Ορολογική εργασία – Αρχές και Μέθοδοι*. Αντίστοιχο του ISO 704:2000, *Terminology work – Principles and methods*.

[8] Κελάνδριος, Π., *Η μετάφραση των οικονομικών κειμένων. Μια λειτουργική προσέγγιση*, Αθήνα: Δίαυλος, 2007.

[9] Παπαγεωργίου, Ν., «Μεταφραστικές δυσκολίες κατά την απόδοση οικονομικών όρων. Η περίπτωση των διεθνισμών», 1^η Συνάντηση Νέων Μεταφρασεολόγων, Α.Π.Θ., 1-3 Νοεμβρίου 2006, Διαθέσιμο στον ιστότοπο: http://www.frl.auth.gr/sites/trad_congress/PDF/Papageorgiou.pdf

[10] Kóbor, M., « Lexique de la crise : créativité et/ou analogies ? », *Revue d'Études Françaises* No 16, 2011, pp. 169-176.

Olaf Immanuel Seel

Λέκτορας υπό διορισμό, ΤΞΓΜΔ Ιονίου Πανεπιστημίου

Κολοκοτρώνη 13, 15236 Π. Πεντέλη,

ηλ. ταχ.: olaf.imm.seel@gmail.com

Μαβίνα Πανταζάρα

Λέκτορας, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πανεπιστημιούπολη, 15784 Ζωγράφου

ηλ. ταχ.: mavinap@frl.uoa.gr